

Erityisasiantuntija Joni Rehunen

Asia: HE 119/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle yrittäjien työttömyysturvaoikeuden väliaikaiseksi järjestämiseksi

Asiantuntijalausunto työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle yrittäjien työttömyysturvaoikeuden väliaikaiseksi järjestämiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriöllä on ollut mahdollisuus kommentoida esitystä kirjallisesti valmistelun aikana.

Esityksessä ehdotetaan yrittäjien työmarkkinatukea koskevien työttömyysturvalain väliaikaisten säännösten voimassaolon jatkamista 30.11.2021 saakka.

Kuten esityksessä todetaan, osa yrittäjistä on saanut määräaikaista työmarkkinatukea jo hyvin pitkään. Yrittäjän työmarkkinatuen maksaminen on ollut mahdollista 16.3.2020 alkaen. Työttömyysturvalain 5 luvun 7 §:n mukaan yrittäjän työssäoloehto täyttyy, kun henkilö lähinnä edellisten 48 kuukauden aikana (tarkastelujakso) on työskennellyt vähintään 15 kuukautta yrittäjänä. Yrittäjän työssäoloehtoon luetaan sellaiset kuukaudet, joina henkilön yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukainen työtulo taikka työntekijän eläkelain mukainen työansio on ollut vähintään laissa säädetyn alarajan suuruinen (vuonna 13 247 € vuodessa v. 2021, 13 076 € vuodessa v. 2020). Työttömyysturvalain 5 luvun 10 §:n mukaan henkilö menettää oikeutensa työttömyyspäivärahaan, jos hän on ollut poissa työmarkkinoilta ilman hyväksyttävää syytä yli kuusi kuukautta. Henkilön katsotaan olleen työmarkkinoilla muun muassa, jos hän on työllistynyt yritystoiminnassa tai on ollut työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa.

Jos yrittäjän työmarkkinatukea saanut henkilö lopettaa yritystoimintansa määräaikaisen lain voimassaolon päättymisen jälkeen, yrittäjän työssäoloehtoon vaadittu 15 kuukauden työskentely yrittäjänä mahtuisi edelleen 48 kuukauden tarkastelujaksolle. Lisäksi yrittäjän työssäoloehto on pysynyt voimassa aikana, jolloin henkilö on ollut työttömänä työnhakijana tai työllistynyt yritystoiminnassa. Poikkeuksen voimassaolon pitkittymisestä huolimatta on syytä todeta, että tarkoitus ei ole ollut, että työmarkkinatuen saanti voisi vaikuttaa kielteisesti myöhemmin päiväraha-oikeuden syntymiseen.

Esityksellä on vaikutusta sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan pääluokalta rahoitettaviin työttömyysetuusmenoihin. Yrittäjien väliaikaista työmarkkinatukea koskevan väliaikaisen muutoksen voimassaolon jatkaminen lisäisi valtiolle aiheutuvia työttömyysturvamenoja arviolta noin 29,9 miljoonaa euroa, joka huomioidaan valtion vuoden 2021 neljännessä lisätalousarvioesityksessä momentille 33.20.52 Valtionosuus työttömyysetuuksien perusturvasta (arviomääräraha).

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi väliaikaisista poikkeuksista työttömyysturvalakiin covid-19-epidemian vuoksi annetun lain 4 §:n muuttamisesta (HE 120/2021 vp) esitetään jatkoa väliaikaiselle poikkeukselle, jolla mahdollistetaan tarvittaessa yritystoiminnasta ansaittujen tulojen sovittelu yrittäjän omaan ilmoitukseen perustuen, jos sovittelussa ei yritystoiminnan ansiotulon

määrän muutoksen vuoksi voitaisi käyttää verotuksessa vahvistettua tuloa. Poikkeus koskee kaikkia yrittäjiä, mutta on vahvasti kytköksissä yrittäjien poikkeukselliseen oikeuteen saada työmarkkinatukea ilman koko yritystoiminnan lopettamista. Yritystoiminnan ansiotulojen sovittelua koskeva poikkeus on ehdotettu olemaan voimassa 30.11.2021 saakka, joka vastaa tässä esityksessä ehdotettua yrittäjän työmarkkinatukea koskevan poikkeuksen kesto. Näiden kahden poikkeuksen voimassaolojen yhdenmukaisuus on tarkoituksenmukaista sääntelyn ymmärrettävyyden ja toimeenpanon kannalta.